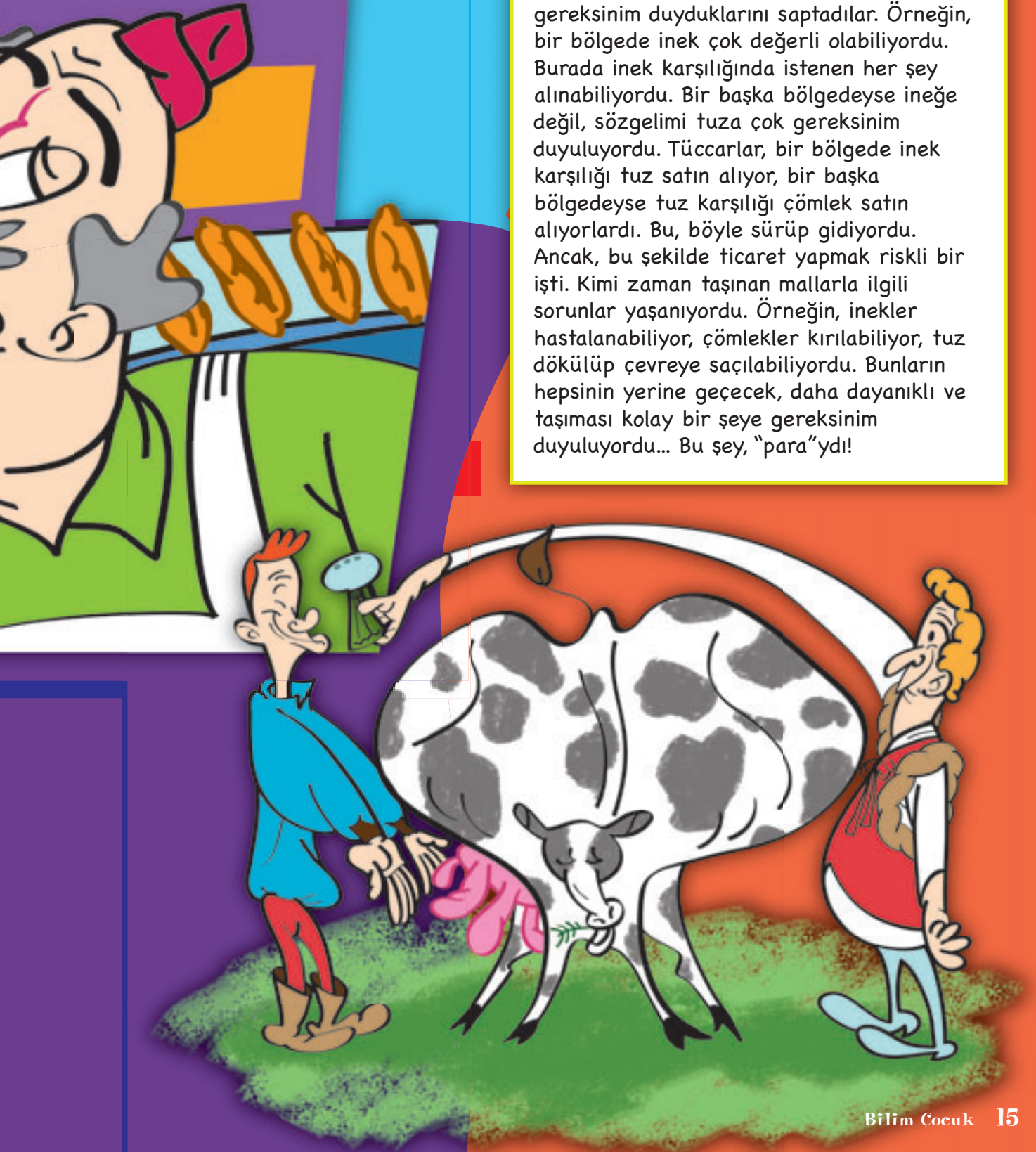

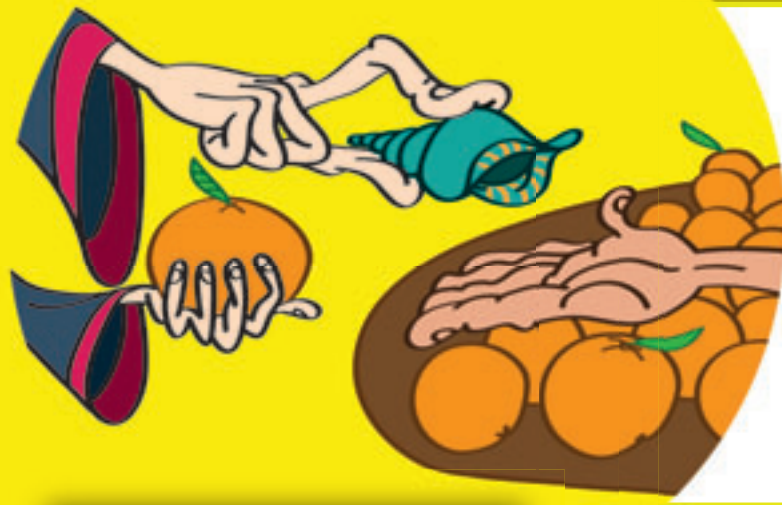
Paranın Serüveni

Çok, ama çok uzun zaman önce, para diye bir şey yoktu! İnsanlar, istedikleri şeyleri almak için ne yapıyorlardı biliyor musunuz? “Takas!” Bu, değiş tokuş yapmak anlamına gelir. Yani, sahip olduğunuz bir şeyi verip karşılığında gereksinim duyduğunuz bir başka şeyi alırsınız. Örneğin, fırıncıdan ekme satın almak istediğinizde, siz de ona kendi yetiştirdiğiniz elmalardan verirsiniz. Yani, elmayı, para gibi kullanırsınız. Bunu her gün tekrarladığınızı düşünün. Peki, ama ya fırıncı artık daha fazla elma istemezse?

Takasla alışveriş yapmanın kendine özgü güçlükleri vardı. Kimi zaman, önerilen mallar karşılığında kendi mallarını vermek istemeyenler olabiliyordu. Uzun yıllar içinde tüccarlar, belli bölgelerde yaşayan insanların hangi mallara sürekli olarak gereksinim duyduklarını saptadılar. Örneğin, bir bölgede inek çok değerli olabiliyordu. Burada inek karşılığında istenen her şey alınabiliyordu. Bir başka bölgedeyse ineğe değil, sözgelimi tuza çok gereksinim duyuluyordu. Tüccarlar, bir bölgede inek karşılığı tuz satın alıyor, bir başka bölgedeyse tuz karşılığı çömlek satın alıyorlardı. Bu, böyle sürüp gidiyordu. Ancak, bu şekilde ticaret yapmak riskli bir işti. Kimi zaman taşınan mallarla ilgili sorunlar yaşanıyor. Örneğin, inekler hastalanabiliyor, çömlekler kırılabilir, tuz dökülüp çevreye saçılabilir. Bunların hepsinin yerine geçecek, daha dayanıklı ve taşınması kolay bir şeye gereksinim duyuluyordu... Bu şey, "para"ydı!

İlk Paralar: Deniz Kabukları, Boncuklar, Tohumlar...

Dünyanın farklı yerlerinde insanlar, çok çeşitli malzemeleri para olarak kullanmaya başladılar: deniz kabukları, pişmiş kilden boncuklar, tohumlar, balina dişleri, çubuklar, cam ya da metal nesneler gibi...

Metal Külçeler Para Yerine Geçiyor

Bir süre sonra metal külçelerin para olarak kullanılması yaygınlaştı. İnsanlar, altın, gümüş ya da bakır gibi metal külçeleriyle alışveriş yapıyorlardı. Külçeler her alışverişte tartılıyor ve bir külçe ne kadar ağırsa onunla o kadar çok şey alınabiliyordu. Bazı tüccarlar, külçelerini önceden tartıp üzerlerine ağırlıklarını yazıyorlardı. Peki, bir tüccarın tartısının doğruluğuna ya da dürüstlüğüne her zaman inanılabilir miydi?..

Anadolu'nun Dünyaya Armağanı

Sonunda Anadolu'da, Lidya'nın Sardes kentinde yaşayan insanlar metal külçelerle ilgili soruna bir çözüm buldular. Bu, "metal para"ydı. Bu, yaklaşık olarak MÖ 650 yılında oldu. Sardes kentinde üretilen paralar, bugünkü metal paralara çok benziyordu. Bu paraların hepsi aynı büyüklükte ve aynı değerdeydi.

Üzerlerinde, Lidya kralının simgesi olan aslan başı resmi vardı. Lidya kralları dürüstlükleriyle tanınıyordu. Bu nedenle Lidya paralarının her birinin aynı değerde olduğundan kimsenin kuşkusu yoktu.

Uçan Para, Kâğıt Para

Metal paranın bulunuşundan bir süre sonra, başka krallıklar da kendi paralarını bastırmaya başladılar. Yunanlılar, Persler, Makedonyalılar, Romalılar... Ancak, metal paraların hâlâ olumsuz bir yanı vardı. Çok miktarda olduklarında taşınmaları güç oluyordu. Bu soruna ilk çözüm Çin'den geldi: kâğıt para! Çinliler kâğıt parayı, hafifliği nedeniyle "uçan para" olarak da adlandırıyorlardı. Kâğıt paraların yaygınlaşması uzun bir zaman aldı.

Geleceğin Parası Nasıl Olacak?

Bugün artık neredeyse bütün ülkelerin kendi paraları var. Peki, sizce gelecekte ne olacak? Para hep şimdiki gibi mi kalacak? Yoksa metal ve kâğıt paraların yerini başka şeyler mi alacak?

Aslı Zülal
Çizimler: Barış Hasırcı